

0 1 cm

2 pav. Lenkijos Kazimiero Jogailaičio – Jono Albrechto denaras (XV a. II pusė). G. Vėliaus nuotr.

Fig. 2. The Polish Casimir IV Jagiellon – John I Albert penny (second half of the 15th century).

pasiektas gelsvo smėlio įžemis. Šioje perkasos dalyje susidaręs storas dirvožemio sluoksnis pagal aptiktus apžiestos ir žiestos keramikos fragmentus traktuotinas kaip XVI–XX a. suardytas kultūrinis sluoksnis.

Molio bei smėlio įžemyje išsiskyrė 7 objektai. Tik objektas 2 – ūkinės paskirties duobė – pagal radinius neabejotinai datuojamas XVI–XVII a. laikotarpiu, kiti (objektai 4, 7) galėjo būti spėjamos stulpavietės. Objektas 2 atidengtas 35 cm gylyje (H_{abs} 111,70 m). Tai netaisyklingo stačiakampio formos, apvalainais kampais, 1,6x0,8 m dydžio, iki 35 cm gylio tamsiai pilku gruntu užpildyta ūkinės paskirties duobė plokščiu, P link kiek gilėjančiu dugnu. Objekte aptikta XVI–XVII a. datuojamos apžiestos keramikos. Kituose objektuose radinių arba nerasta, arba jie pagal keramiką datuojami gana plačiai – XVI–XIX a.

Ypatiesiems radiniams priskirta 12 XVI–XVII a. datuojamos apžiestos bei žiestos keramikos fragmentų, aptiktų paviršiniame dirvožemio sluoksnyje bei tyrinėtuose objektuose. Smulkesni vėlyvi ir mažiau informatyvūs keramikos fragmentai, iš viso 169 vienetai, traktuoti kaip masinė medžiaga.

Tyrimai Vilniaus g. 23 parodė, kad čia nuo XVI a., o gal ir kiek ankstesnio laikotarpio buvo istorinio Kernavės miestelio sodyba. Sklypo savininko aptiktos XV a. pabaigos – XVII a. monetos patvirtina šios teritorijos apgyvendinimą minėtu laikotarpiu. Surastas XIII–XIV a. datuojamas lanko strėlės antgalis, matyt, traktuotinas kaip atsitiktinai į šį kontekstą patekęs dirbinys.

Vilniaus St. 23

In 2016, an excavation (one 38 x 1 m trench, 38 m^2) was conducted at the site of planned water and sewer service lines on the plot at Vilniaus St. 23, Kernavė. An arrowhead (Fig. 1) and a Casimir IV Jagiellon penny (Fig. 2) had previously been found at this location. A disturbed 16th–20th-century cultural layer was discovered in the trench as well as seven 16th–20th-century features set into the natural soil (two postholes and five storage pits).

KĖDAINIAI

Dalius Kontrimas

Skongalio gatvė

2016 m. spalio mėnesį Kėdainių mieste, Skongalio gatvės P dalyje, rekonstruojamos gatvės atkarpoje atlikti žvalgomieji tyrimai, planuojamos rekonstruoti Skongalio gatvės atkarpoje ištirti 5 1x1 m dydžio šurfai (iš viso 5 m^2).

1604 m. Kėdainių inventoriuje minimi 56 sklypai (47 namai), buvę Skongalio skersgatvyje. Pagal 1624 m. inventorių Skongalio gatvėje buvo 26 sklypai (21 namas), o Skongalio skersgatvyje – 24. XVII a. apsaugai nuo pavasario potvynių, kurie užliedavo žemesnes teritorijas, dažniausiai Skongalio gatvėje, buvo įrengta krantinė tarp Smilgos žiočių ir Skongalio gatvės.

1633 m. inventoriuje Skongalio gatvėje minimi 28 sklypai (skersgatviuose – 12). 1765 m. čia surašyta jau tik 12 sodybų (Miškinis A., *Lietuvos urbanistikos paveldas ir jo vertybės*, t. III: *Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai*, 1 knyga, V., 2004, p. 195–196, 199). Pagal XVII a. retrospektyvines schemas tuomet Skongalio gatvė buvusi kur kas trumpesnė ir baigėsi tirto šurfo 2 aplinkoje. Vėlesniuose 1821 ir 1869 m. planuose matyti, kad gatvė buvo pratęsta iki daugmaž dabartinės gatvės galo PV dalyje. XIX–XX a. gatvė liko tokio paties plano. Istoriniuose planuose matyti, kad gatvės aplinka PV ir R dalyse buvo užliejama per potvynius, o 1821 m. plane dar matoma Nevėžio senvagės vieta beveik siekia tirtą šurfą 5 (1 pav.).

Žvalgomųjų tyrimų metu archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio aptikta tik šurfuose 1 ir 2. Šurfe 1, 1 m gylyje nuo paviršiaus, po piltinio grunto sluoksniais fiksuotas maišytas pilko žvyringo smėlio kultūrinis sluoksnis su XVII–XIX a. radiniais (žiestų glazūruotų ir neglazūruotų puodų bei šukių). H_{abs} 28,10–28,15 m aukštyje (1,4–1,45 m gylyje nuo paviršiaus) fiksuota įvairaus dydžio (25x25x15, 20x15x8, 10x5x5 cm ir panašiai) akmenų grindinio fragmentų, jis šurfo ŠV dalyje neišlikęs. Iš karto po grindiniu fiksuotas 5–15 cm storio tamsiai juodo degėsingo smėlio sluoksnis su XVII a. radiniais. Grindinys ir iš karto po juo esantis degėsingas sluoksnis datuojami XVII a. viduriu – II puse. Šiame sluoksnyje aptikta žiestų puodų šukių, kurių pakraštėliuose yra suformuoti grioveliai, ir žaliai glazūruoto augaliniu ornamentu puošto koklio fragmentas (2 pav.). Šurfe aptikto grindinio akmenys sudėti gana netvarkingai. Grindinys arba apardytas vėlesniais laikais, arba akmenys galėjo būti išjudinti potvynių metu. Tiek virš akmenų, tiek po jais rasta šakų, kurios krautos sausinant potvynių metu galimai užliejamą gatvės dalį. Grindinio akmenys – 8x8x5 cm, 18x10x10 cm, 10x8x5 cm, 25x15x10 cm ir panašaus dydžio. Įžemis – smulkus pilkšvas (pereinantis į gelsvą) smėlis, pasiektas 1,9–1,8 m gylyje nuo paviršiaus (H_{abs} 27,70 m aukštyje). Šurfo PV kampe darytas kasinys iki 2,6 m gylio nuo paviršiaus – čia įžemio smėlis išlieka pilkšvos spalvos, darosi drėgnas ir smulkėja.

0 100 m

1 pav. Tyrimų vietos situacijos planas: 1 – Kėdainių senamiestis; 2 – senojo miesto vieta; 3 – XIX a. planuose nurodomos pelkėtos vietos; 4 – ankstesnių tyrimų vietos; 5 – tirti šurfai. D. Kontrimo brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigated area: 1 – old town of Kėdainiai; 2 – old town area; 3 – swamp areas seen in 19th-century plans; 4 – previous excavation areas; 5 – excavated test pits.

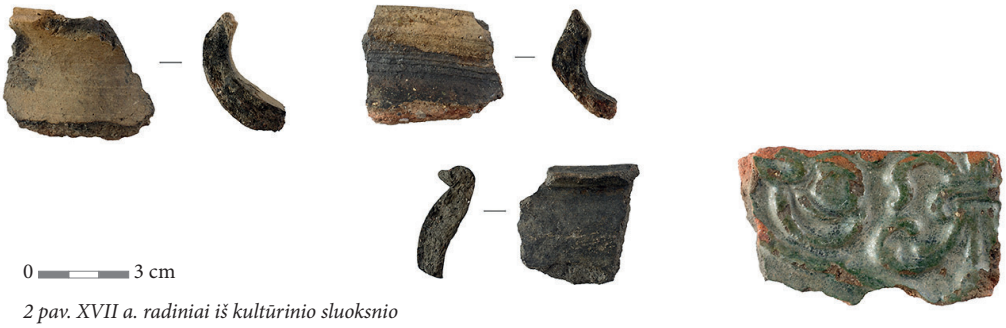

2 pav. XVII a. radiniai iš kultūrinio sluoksnio (žiestų puodų pakraštėliai ir plokštinio koklio fragmentas). D. Kontrimo nuotr.

Fig. 2. 17th-century finds from the cultural layer (rim sherds from hand thrown pottery and a fragment of a panel stove tile).

3 pav. Pastato pamatas šurfe 2. D. Kontrimo nuotr.

Fig. 3. The building found in test pit 2.

Šurfo 2 R dalyje 30–40 cm gylyje atidengtas pamatas iš rausvų plytų ir įvairaus dydžio akmenų, rištų kalkiniu skiediniu. Išlikusi pamato dalis – 60–70 cm aukščio (3 pav.). Plytų matmenų nustatyti neįmanoma, nes jos tarp akmenų dėtos netvarkingai, trumpintos (apskaldytos užpildui tarp akmenų), nefiksuota nė viena sveika per visą ilgį plyta. Galima nustatyti tik plytų aukštį ir plotį (6,5–7x7–7,5 cm). Neįmanoma nustatyti ir plytų rišimo būdo. Akmenys 30x30x20, 20x15x10, 15x8x8, 12x8x5, 10x10x5 ir panašaus dydžio. Vizualiai išsiskiria 2 akmenų eilės, tarp kurių netvarkingai mūrytos plytos. H_{abs} 28,65–28,75 m aukštyje (1–1,2 m gylyje nuo paviršiaus) fiksuotas 55–85 cm storio juodo degėsingo smėlio sluoksnis su žiestų puodų šukėmis. Pagal žiesto puodo pakraštėlį su grioveliu sluoksnis datuojamas XVII a. viduriu – II puse. Sluoksnis plonėja pamato kryptimi ir „palenda“ po pamatu, dėl to jį reiktų laikyti vėlesniu nei kultūrinis sluoksnis – XVIII–XIX a.

Tyrimų metu aptikti radiniai saugomi LNM.

Skongalio Street

In 2016, an evaluation (five 1 x 1 test pits) was conducted in a section of the S part of Skongalio Street (Kėdainiai) that is being reconstructed (Fig. 1). An archaeologically valuable cultural layer was discovered only in test pits 1 and 2 in the NE part of the street segment: a mixed, 50 cm thick, 17th–19th-century one in test pit 1 and a 55–85 cm thick, mid–second half of the 17th-century one in test pit 2. In test pit 1, only the lower, 10 cm thick, mid–second half of the 17th-century cultural layer horizon, which contained paving that had survived fragmentally and contemporary finds, was clearly distinguishable (Fig. 2). In test pit 2, a fragment of a foundation from a later, 18th–19th-century structure was also found (Fig. 3).